

Både du och miljön kan tjäna på skyddszoner

Genom att anlägga skyddszoner mot diken och vattendrag kan du vinna många fördelar: minskat behov av ogräsbekämpning, minskat läckage av näringsämnen och växtskyddsmedel, ökad biologisk mångfald och fler pollinerande insekter. För jobbet kan du få ersättning med 3000 kronor per hektar.

Text: Lars Höök, Peder Larsson och Helena Elmquist

Miljöreglerna sätter stopp för växtskyddsmedel i närheten av diken och vattendrag. Skyddsavståndet ska alltid vara minst 2 meter till öppna diken och fältbrunnar, 6 meter till sjöar och vattendrag och 12 meter till dricksvattenbrunnar. Inte sällan blir dessa ytor ockuperade av ogräs som sedan sprider sig in i fältet. Genom att istället anlägga en skyddszon, som också täcker in dessa områden, kan du ta kontroll över ogräsen och minska näringsläckaget. Väljer du fröblandningar med inslag av blommande örter med exempelvis klöver eller käringtand kan det dessutom bli ett vackert inslag i din närmiljö. Samtidigt bidrar du till fler pollinerande insekter som kan öka dina skördar. Skyddszonen kan också bli en fredad zon för fåglar och nyttodjur som kan minska ditt behov av kemiska växtskyddsmedel.

Vinsterna med skyddszoner är alltså många. Data från försök ger också visst stöd för att fosforläckaget kan minskas om skyddszonerna inte bara är gräsbevuxna utan också innehåller örter, som vitklöver och honungssört. Genom att putsa skyddszonen med en slaghack och föra bort materialet kan du minska fosforläckaget. Samtidigt gynnas örterna i skyddszonen och de säkrar att oönskade ogräs inte uppförökas. Tillåten tid för putsning är före den 1 april och efter den 30 juni.

Fröblandningarna varierar mycket i pris och kostar mellan 300 och 1500 kronor per hektar. En blandning i mellanpriskiktet, cirka 850 kr/ha, kan innehålla rödklöver, vitklöver, käringtand, sötväppling, kummin, cikoria, honungssört, ängssvingel och rödsvingel.

Det är en fördel med en hög andel fleråriga arter samt att det är en blandning av gräs och örter. Den ett-åriga honungssörten kan fungera som skyddsgröda och har i pilotstudier visat sig konkurrera effektivt mot ogräs.

För att få miljöersättning för skyddszoner krävs ett femårigt åtagande och att zonen ligger fast på samma mark under hela tiden. Zoner längs vattendrag ska vara mellan 6 och 20 meter breda och den sammanlagda ytan ska uppgå till minst 100 kvadratmeter. Det krävs att åtagandet ger en ersättning på minst tusen kronor för att det ska betalas ut. Läs mer i faktarutan härintill.

Miljöersättning för skydds-zoner

Avsikten med skydds-zoner är minskat läckage av växtnäringsämnen och växtskyddsmedel. Om skydds-zonen innehåller blommor och örter så gynnas också biologisk mångfald, pollinerare och nytodjur. Ersättning kan ges för skydds-zon som anläggs på åkermark i ett nitratkänsligt område.

Det finns två slags skydds-zoner som ingår i miljöersättningen:

- skydds-zon längs vattendrag
- anpassad skydds-zon

Skydds-zon längs vattendrag anlägger du i direkt anslutning till ett vattenområde. Ett vattenområde kan till exempel vara ett dike som är vattenförande någon del av året, en sjö eller en damm. Mellan skydds-zonen och vattenområdet får det finnas enstaka buskar och träd.

Anpassad skydds-zon anläggs på mark som riskerar att få skador i markstrukturen av vägsalt, som är erosionsbenägen eller som löper risk att översvämmas. För dessa skydds-zoner fattar länsstyrelsen särskilda beslut om marken berättigar till ersättning.

Villkor

För att få ersättning krävs ett femårigt åtagande. Skydds-zonen ska ligga fast på samma mark under hela åtagandetiden. Du söker ersättning i samband med din Samansökan.

Skydds-zonen får inte gödslas eller behandlas med växtskyddsmedel. Den ska vara bevuxen med vallgräs som kan kombineras med vallbaljväxter. Även smalbladiga gräs och örter får ingå i växtligheten.

Skydds-zonen får betas under säsongen. Före den 1 april och efter den 30 juni får växtligheten slås av och skördas. Mellan den 1 april och 30 juni råder putsningsförbud. Växtligheten på skydds-zonen ska hållas i fullgott skick under hela åtagandeperioden.

Länsstyrelsen beslutar om utbetalning och ersättningsnivån är 3 000 kr/ha.

Läs mer om vilka regler som gäller på [Jordbruksverkets hemsida](#).

Läs mer om skydds-zoner och SamZoner på [Odling i Balans hemsida](#).

Det finns även en [Handbok för skydds-zonsanläggare](#).

